

Робота приваблює безліччю цікавих для істориків права фактів, що надає змогу простежити динаміку державного будівництва, зрозуміти витoki тих чи інших інституцій та порівняти їх з сучасними аналогами.

Монографія є результатом наполегливої та кропіткої праці, завзятого наукового пошуку двох учених, що працюють у провідних вітчизняних навчальних закладах, і яка суттєво розширює наш світогляд. Вона відкриває нові можливості та дає поштовх для подальшого вивчення процесу розвитку ранньої американської державності, є стимулом для проведення нових досліджень у означеному напрямі та може бути прикладом для всіх дослідників.

Очевидно, що висока оцінка цього дослідження стала можливою і завдяки особистості наукового редактора – професора, заслуженого юриста України І. Б. Усенка. Впевнена, що цей вагомий науковий результат є наслідком роботи креативного вченого, який здатен сформулювати навколо себе відповідне оточення та об'єднати його зусилля в реалізації споріднених інтересів.

Переконана, що наукова праця «Формування інститутів держави і права в США ранньої доби (1607–1775 рр.)», починаючи від її оформлення і до ознайомлення зі змістом, є і буде цікава та корисна широкому загалу. Праця, безперечно, сприятиме формуванню правосвідомості у студентської молоді, науковців та практиків, а також має значну соціальну цінність як рушійний чинник у подальшій розбудові демократичної та правової держави України.

А. Є. ШЕВЧЕНКО

Анатолій Євгенійович Шевченко, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач кафедри теорії права та держави Національного університету Державної податкової служби України

РЕЦЕНЗІЯ

НА МОНОГРАФІЮ Р. П. ЛУЦЬКОГО НА ТЕМУ: «ПОЗИТИВНЕ ПРАВО В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ РЕАЛІЙ»

Монографія «Позитивне право в контексті сучасних наукових реалій» підготовлена кандидатом юридичних наук, доцентом кафедри теорії та історії держави і права Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького Луцьким Романом Петровичем.

Незважаючи на величезний науковий доробок вітчизняних і зарубіжних учених, присвячений багатьом аспектам формування і розвитку позитивного права в демократичному соціальному просторі, деякі з них і дотепер залишаються за межами наукового пізнання. Зокрема, специфічний характер має дослідження діалектики формування і розвитку позитивного права в контексті основних ціннісних (природно-правових) і соціокультурних (емпіричних) засад функціонування сучасного суспільства і держави. Попри те, що постановка цієї проблематики вже частково має місце в сучасній науковій літературі в межах різних галузей доктринальних знань, актуальність її дослідження в межах запропонованої монографії зумовлена обґрунтуванням соціокультурного підходу щодо її вирішення, що й сприяло її системному висвітленню.

Крім того, зазначене монографічне дослідження Р. П. Луцького покликане заповнити прогалину у вирішенні загальної наукової проблеми, суть якої полягає в комплексному дослідженні сутності, природи, функціонального призначення, інституційного рівня та соціокультурних засад формування й розвитку позитивного права, його джерел і форм прояву.

Структурно монографічне дослідження складається із трьох розділів та дванадцяти підрозділів, логічно пов'язаних між собою.

У першому розділі роботи автором обґрунтовуються теоретичні засади дослідження сучасного позитивного права. У ньому акцентується увага на неможливості залишатися осторонь методологічних проблем філософських та інших гуманітарних наук у цій площині, оскільки формально-догматичне осмислення права дає лише одностороннє уявлення про нього. Це, у свою чергу, дозволить, по-перше, вийти за межі суто ортодоксального (консервативного) розуміння позитивного права, як встановлених державою загальнообов'язкових правил поведінки у вигляді правових норм і, по-друге, поглибити наше пізнання особливостей позитивного права в контексті сучасних світових демократичних трансформацій, які неможливо реально втілити в життя без належного офіційного (владного) закріплення фундаментальних природно-правових принципів справедливості, свободи, рівності та гуманізму. Вказане дає підстави стверджувати, що дослідження сучасного позитивного права повинно будуватися на основі соціокультурного підходу до його пізнання. Підрозділи цього ж розділу присвячено теоретичним засадам позитивного права як явища соціальної дійсності, а також методологічним аспектам поняття «позитивне право» та історичним умовам виникнення, засадам та витокам цього терміна, як у національній, так і європейській правовій думці.

У другому розділі розглядаються ключові особливості основних типів сучасного праворозуміння (природно-правового, позитивістського та соціологічного). Простежується певна тенденція до певного «пом'якшення» змісту основних фундаментальних методологічних засад, на яких будуються та протиставляються між собою відповідні теорії або концепції. Внаслідок цього сьогодні відбувається інтеграція змісту вказаних типів праворозуміння між собою, яка зумовлюється, як правило, не суб'єктивними думками науковців, а складністю та багатоаспектністю розвитку сучасної соціальної дійсності, що набуває дедалі суперечливішого характеру. Підрозділами висвітлюються методи та виміри сучасного праворозуміння, визначення типів праворозуміння, основоположних уявлень про форми виразу позитивного права, а також протиставлення категорій, яка й характеризує співвідношення природного та позитивного права.

Третій розділ монографії присвячено аналізу ступеня впливу загальносоціальних і юридичних чинників на ефективність законодавства та обґрунтуванню авторського визначення понять «соціальна складова ефективності законодавства» і «юридична складова ефективності законодавства», а також розкритті змісту об'єктивної та суб'єктивної складових ефективного правосуддя та ролі позитивного права в подоланні протиріч між ними. Крім того, заслуговує на увагу спроба сформулювати авторську дефініцію поняття «юридична відповідальність держави» та обґрунтувати можливість її дослідження в межах широкого і вузького підходів, а також виявити основні чинники удосконалення інституту юридичної відповідальності держави перед особою.

Загалом можна стверджувати, що монографічне дослідження Р. П. Луцького є досить аргументованим, обрана методологія уможливила досягнення ґрунтовних і достовірних висновків. Сформульовані автором положення закладають підґрунтя подальших наукових досліджень позитивного права в теорії юриспруденції. Зважаючи на теоретичну насиченість і методологічну складність монографії, не можна не відмітити наявність в її тексті дискусійних положень, які потребують уточнень і роз'яснень проблемного й термінологічного характеру, зокрема, щодо форм виразу позитивного права та їх ієрархічності.

Монографія Р. П. Луцького «Позитивне право в контексті сучасних наукових реалій» є оригінальним та комплексним дослідженням, яке не тільки в авторському варіанті концептуалізує сприйняття та розуміння позитивного права, а й ініціює подальші теоретичні дослідження цієї проблематики.